

Sancti Gregorii Papæ Primi Cognomento Magni Opera

In Tres Tomos Distributa. Ex quamplurimis MSS. Codicibus emendata ;
Additæ Sunt Quædam Notæ in Dialogos & Epistolas ejusdem S. Gregorii

Gregor <I., Papst>

Lutetia Parisiorum, 1675

Homilia XIII. In vigesimo & quinto anno transmigrationis nostræ, in exordio
anni, decima mensis, quartodecimo anno postquam percussa est civitas,
ipsa hac die facta est super me manus Domini, & ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74915)

S. GREGORII
PAPÆ,
IN EZECHIELEM PROPHETAM
HOMILIARVM LIBER II.

PRÆFATIO.

U I A multis curis prementibus, Ezechielis Prophetæ librum coram charitate vestra totum per ordinem perferuari non licuit, bonis vestris desideriis placuit petere, ut saltem extrema ejus visio, quæ ei facta est de ædificio in monte constituto, quæ & cunctis est visionibus ejus obscurior, exponi debuisset. Et quidem voluntati vestræ me parere necesse est: sed duo sunt, quæ hac in re perturbant animum meum. Unum, quod hæc eadem visio tantæ obscuritatis nebulis regitur, ut vix in ea aliquid intellectu inter lucente videatur. Aliud, quod jam Agilulphum Longobardorum Regem ad obsidionem nostram summopere festinantem, Padum transisse cognovimus. Unde pensate, fratres charissimi, in caliginosis ac mysticis sensibus penetrare quid valeat mens misera, timoris sui perturbationibus occupata. Quanto enim circa terrena plus fatagit, tanto in his quæ sunt cælestia, minus videt: & pro eo quod curis suis extra se ducitur, valdè intus minor est, quia sicut scriptum est: *Deprimat terrena inhabitatio sensum multa cogitantem.* Quæ enim superiora penetrare etiam collecta non sufficit; pensate quid agere poterit divisa. Scimus autem, scimus omnes, quia & fluvius qui in multis rivis dividitur, à suo alveo exsiccatur. Sed tamen inter hæc adest superna gratia. Et si mentem meam cogitationum mearum pondera deprimunt, vestrorum hanc pennæ desideriorum levant. Obscurum quidem valdè est opus quod aggredimur; sed ponamus in animo, quia nocturnum iter agimus. Restat ergo, ut hoc palpando carpamus.

Sup. 12. &
Ep. 75. l. 4.

Sap. 9. d

HOMILIA XIII.

Ezech. 11.

IN vigesimo & quinto anno transmigrations nostræ, in exordio anni, decima mensis, quatuordecimo anno postquam percussa est civitas, ipsa hac die facta est super me manus Domini, & adduxit me illuc in visionibus Dei: adduxit me in terram Israel, & dimisit me super montem excelsum nimis, super quem erat quasi ædificium civitatis vergentis ad Austrum. Et introduxit me illuc: & ecce vir, cujus erat species quasi species aris, & funiculus lineus in manu ejus, & calamus mensuræ in manu ejus. Stabat autem in porta, & locutus est ad me idem vir.

IN vigesimo & quinto anno transmigrations nostræ, in exordio anni, decima mensis, quatuordecimo anno postquam percussa est civitas, ipsa hac die facta est super me manus Domini, & adduxit me illuc.] Dicturus mystica, narrationem historicam premitit, ut figat ex tempore, quod credatur ex revelatione. Notandum verò quod in exordio libri hujus, quo anno prophetare cæperit, indicavit: in fine verò inseruit, quo extremam visionem vidit, ita ut cognosci valeat in quot annis prophetiæ suæ librum duxerit. Tempus namque quo prophetare cæpit, in locutionis suæ initio posuit, dicens: *Asportati sunt caeli, & vidi visiones Domini in quinta mensis: ipse est annus quintus transmigrations regis Joachin.* Nunc verò loquitur, dicens: *[In vigesimo & quinto anno transmigrations nostræ.]* Idem namque Propheta in captivitate prima cum Joachin rege fuerat in Babyloniâ transductus. Nam de secunda Hierosolymorum captivitate sub-

Ezech. 11.

jungit: [*Quartodecimo anno postquam percussa est A* civitas.] Undecim quippe annis Sedecias post captivitate primam, in qua Ezechiele propheta cum Joachin rege ductus est in Babylonem, in Hierosolymorum urbe regnaverat. Post captivitatem verò ejusdem Sedecie, quæ etiam secunda erat urbis captivitas, quartodecimo anno Propheta visionem ultimam vidit. Undecim itaque & quatuordecim simul juncti, faciunt viginti & quinque. Si igitur visionem primam quinto captivitatis prioris anno locutus est, atque hanc ultimam vigesimo & quinto anno factam fuisse describit: profectò patet quòd in viginti annis locutionis suæ moras usque ad ultimam visionis suæ verba tetenderit. Nec movere quempiam debet quòd in medio prophetiæ suæ volumine, cum de Babylónico rege loqueretur, vigesimi ac septimi anni memoriam facit. Quo in loco cum nihil de tempore suæ captivitatis interferit, apertè demonstrat, quia ejus Regis tempora describat, de quo * ut prophetaret acceperat. Quod verò ait, [*In exordio anni, decima mensis.*] tempus simpliciter exprimit: ut ex ipso quoque tempore in corda audientium juxta litteram verbi radicem figat, ex qua spirituales fructus postmodum proferat. Notandum verò quòd ait: [*Quartodecimo anno postquam percussa est civitas. ipsa hac die.*] Quid est enim quòd per hanc visionem ultimam omnipotens Deus ea ipsa die dignatus est promissionis suæ misericordiam facere, qua die in percussa civitate iram justitiæ implevit: nisi quòd illa divinitas quæ in diversitatis motum & mutabilitatem non ducitur, ea ipsa lucem justitiæ afflictos ac pœnitentes vivificat, qua superbientes ac rigidos percutit. Præmissò itaque visionis suæ tempore, subjungit: [*Facta est super me manus Domini, & adduxit me illic in visionibus Dei: adduxit me in terram Israel, & dimisit me super montem excelsum nimis. super quem erat quasi ædificium civitatis vergentis ad Austrum.*] Cujus videlicet civitatis ædificium accipi juxta litteram nullatenus potest. Nam paulò post subdit, hoc ipsum ædificium calamo sex cubitorum & palmo; portam verò ejusdem civitatis quatuordecim cubitis mensuratum, cujus portæ frontes esse perhibet sexaginta cubitorum. Quæ cuncta stare juxta litteram nullatenus valent. Quo modo enim totum simul ædificium calamo, id est, sex cubitis & palmo mensuratur; & portæ ædificij in quatuordecim cubitis, frontes verò portarum in sexaginta cubitis extenduntur? Porta enim in civitate est, frontes verò in portis. Et nulla recipi ratio permittit: quia minus est hoc quòd continet, ab eo quòd continetur. In scriptura autem sacra & ea quæ accipi secundum historiam possunt, plerumque spiritualiter intelligenda sunt: ut & fides habeatur in veritate historiarum, & spiritualis intelligentia capiatur de mysticis allegoriis. Sicut illud quoque novimus quòd Psalmista ait: *Quoniam video celos tuos, opera digitarum tuorum, lunam & stellas, quas tu fundasti.* Ecce enim in exteriori descriptione stat sermo rationis: quia & cæli opera Dei sunt, & luna ac stellæ ab eo creatæ atque fundatæ sunt. Sed si hoc Psalmista juxta sola exteriora opera, & non etiam secundum intellectum mysticum asserit; qui celos opera Dei esse professus est, dicitur lunam & stellas, cur non etiam solem, quem scimus quia ejus opus est, pariter enumeravit? Si enim solum juxta litteram loquebatur, dicitur luminare minus, prius luminare maius dicere debuit, ut ante solem, & post lunam atque stellas fundatas esse perhiberet. Sed quia juxta intellectum mysticum loquebatur, ut unam sanctam Ecclesiam, & stellas sanctos * homines accipere deberemus, solem nominare noluit, quia videlicet ipsi æterno Soli loquebatur, de quo scriptum est: *Vobis autem qui timetis Dominum, oriatur sol iustitiæ.* De quo reprobi in fine di-

cturi sunt: *Sol iustitiæ non ortus est nobis.* Dicendo ergo, *Lunam & stellas quas tu fundasti*, & tamen tacendo solem qui factus est, indicavit quia illi Soli locutus est, qui non solum solem & lunam atque stellas corporaliter, sed etiam lunam Ecclesiam, atque stellas sanctos * homines spiritualiter fecit. Si ergo cum aliquid deest historie, aperta ratione ducimur ad intellectum allegoria; quanto magis illa spiritualiter accipienda sunt, in quibus juxta rationem litterarum nihil historicum sonat? [*Facta est super me manus Domini, & adduxit me illic in visionibus Dei: adduxit me in terram Israel.*] Quod dixerat, [*Adduxit me illic.*] hoc replicans subdidit: [*Adduxit me in terram Israel.*] Ait enim: [*Facta est super me manus Domini, & adduxit me illic in visionibus Domini.*] Manus etenim virtutem potestatis, visiones verò ipsam quam acceperat revelationem significant. Manus quippe in visione, est virtus in contemplatione. Quibus verbis quid apertè indicat, nisi quia nihil de civitate quam viderat, juxta litteram dicat? Nam spiritualiter de ea loquitur, quam spiritualiter contemplatur. [*Et dimisit me super montem excelsum nimis.*] Quem ergo significat mons excelsum, nisi mediatorum Dei & hominum hominem Christum Jesum? Qui de terra quidem, sed ultra terram est: quia caro ejusdem Redemptoris nostri de imis habet materiam, sed in summis præeminet ex potestate. Quem minus erat ut excelsum diceret, nisi adderet [*nimis*] quia non solum homo, sed ejusdem humanitatis conceptione quæ ab eo assumpta est, Deus & homo: non solum homo ultra homines, sed homo etiam super Angelos factus. Hinc enim de illo per Isaiam dicitur: *In die illa erit fructus terre sublimis.* Creator etenim noster quia pro nobis incarnatus est, fructus terræ factus est nobis. Sed jam fructus terræ sublimis est, quia homo natus in terra, super Angelos regnat in cælo: quia juxta David & Pauli vocem. *Omnia subiecit sub pedibus ejus.* In eo enim quòd ei subiecit omnia, nihil dimisit non subiectum ei. Mons ergo iste est & excelsum, & nimis; quia etsi de terra est per substantiam humanitatis, incomprehensibilis tamen est ex altitudine divinitatis. Hinc est enim quòd eundem Dominum cum Isaias propheta prospiceret in carne esse venturum, per prophetiæ spiritum sublevatus, ait: *Et erit in novissimis diebus preparatus mons domus Domini in vertice montium.* Domus enim Domini Israeliticus populus fuit. Mons itaque domus Domini ille appellatus est, qui in Israelitico populo incarnari dignatus est. Fuerunt autem in eodem populo sancti viri, qui montes jure vocarentur, quia per vitæ meritum ad cælestia propinquerunt. Sed incarnatus unigenitus istis montibus equalis non fuit, quia naturam, vitam, merita omnium ex sua divinitate transcendit. Unde & rectè mons super verticem montium dicitur: quia excelsum ex divinitate sua inventus est, etiam super cacumina sanctorum: ut hi qui multum in Deo profecerant, ejus vestigia vix potuissent tangere ex vertice cogitationis. Qui ergo illic mons super verticem montium dicitur, ipse hic mons excelsum nimis esse perhibetur. Sequitur: [*Super quem erat quasi ædificium civitatis vergentis ad Austrum.*] Notandum est quòd non dicitur, Super quem erat ædificium, sed quasi ædificium: ut videlicet ostenderetur, quòd non de corporalis, sed de spiritualis civitatis ædificio cuncta dicerentur. Qui enim non se ædificium, sed quasi ædificium vidisse perhibet, eor audientium ad spiritalem fabricam mittit, sicut per Psalmistam dicitur: *Hierusalem, que ædificatur ut civitas.* Quia etenim illa interne pacis visio ex sanctorum civium congregatione constituitur, Hierusalem cælestis ut civitas ædificatur. Quæ tamen in hac peregrinationis terra dum flagellis percutitur, tribulationibus tunditur, ejus lapides quotidie

* al. propherate acceperat

psal. 8. a

Gen. 1. b

* al. omnes

Malac. 4. Sap 5. a

* al. omnes

crea. Isai. 4. a

psal. 8. b Heb. 2. b

Isai. 2. b L. 33. Mor. 1. 11

psal. 121. a

quotidie quadrantur. Et ipsa est civitas, scilicet sancta Ecclesia, quae regnatur in caelo adhuc laborat in terra. Cujus civibus Petrus dicit: *Et vos tanquam lapides vivi superaedificamini. Et Paulus ait: Dei agricultura, Dei aedificatio estis.* Quae videlicet civitas habet hic in sanctorum moribus magnum jam aedificium suum. In aedificio quippe lapis lapidem portat, quia lapis super lapidem ponitur: & qui portat alterum, portatur ab altero. Sic itaque, sic in sancta Ecclesia unusquisque & portat alterum, & portatur ab altero. Nam vicissim se proximi tolerant, ut per eos aedificium charitatis surgat. Hinc enim Paulus admonet, dicens: *Invicem onera vestra portate, & sic adimplebitis legem Christi.* Cujus legis virtutem denuncians, ait: *Pleniudo legis charitas.* Si enim ego vos portare negligo in moribus vestris, & vos me tolerare contemnitis in moribus meis, charitatis aedificium inter nos unde surgit, quos vicaria dilectio per patientiam non conjugit? In aedificio autem, ut praediximus, lapis qui portat, portatur: quia sicut ego jam mores eorum tolero qui adhuc in conversatione boni operis rudes sunt, ita ego quoque ab illis toleratus sum, qui me in timore Domini praecesserunt & portaverunt, ut portatus portare discerem. Sed & ipsi quoque a majoribus suis portati sunt. Lapides vero qui in summitate atque extremitate fabricae ponuntur, ipsi quidem portantur ab aliis, sed alios nequaquam portant: quia & hi qui in fine Ecclesiae, id est, in extremitate mundi nascituri sunt, tolerantur quidem a majoribus, ut eorum mores ad bona opera componantur: sed cum non eos sequuntur qui per illos proficiant, nullos super se fidelis fabricae jam lapides portant. Nunc itaque alij portantur a nobis, nos vero portati sumus ab aliis. Omne autem pondus fabricae fundamentum portat, quia mores simul omnium solus Redemptor noster tolerat. De quo Paulus ait: *Fundamentum enim aliud non potest ponere praeter id quod positum est, quod est Christus Iesus.* Portat fundamentum lapides, & a lapidibus non portatur; quia Redemptor noster omnia nostra tolerat, sed in ipso malum non fuit quod tolerari debuisset. Unde bene nunc dicitur: *[Dimisit me super montem excelsum nimis, super quem erat quasi aedificium civitatis;]* quia mores & culpas nostras solus ille sustinet, qui totam sanctae Ecclesiae fabricam portat. Qui per Prophetam vocem de per-versa adhuc viventibus dicit: *Laboravi sustinens.* Non autem sustinendo Dominus laborat, cujus divinitatis potentiam nulla fatigatio contingit: sed verbis humanis loquens, ipsam suam circa nos patientiam, laborem vocat. Et notandum, quod eandem civitatem quam Propheta conspexerat, ad Austrum vergentem vidit. Ausus enim ventus quia in sancti Spiritus typo poni solet, hi qui in sacro eloquio studiosi sunt, recognoscunt: sicut e contrario per Aquilonem saepe diabolus designatur; quia & ille relaxat in calore, & iste constringit in frigore. Et Veritas dicit: *Abundabit iniquitas, & refrigescat charitas multorum.* Propheta quoque de Judaea asserit, dicens: *Sicut frigidam facit cisterna aquam, sic frigidam fecit malitiam suam.* Hinc enim diabolus, Propheta eodem attestante, dixisse perhibetur: *Sedebo, inquit, in monte Testamenti, in lateribus Aquilonis.* At contra haec civitas ad Australem partem vergit, quia torporem mentis sancti Spiritus gratia relaxat. Hinc Psalmista ait: *Converte Domine captivitatem nostram, sicut torrens in Austro.* Captivitas enim nostra, quae torporis frigore ad sequendum Deum pigra remanserat, per calorem sancti Spiritus relaxatur, ut currat in amorem Dei. Unde & nunc dicitur, quod civitas quae in monte constituta est, ad Austrum vergit: quia electorum Ecclesia cogitationes suas in afflatu sancti Spiritus aperit, atque ab omni superbiae suae vertice descendit. S. Greg. Tom. I.

dens, in Deo, cui credit, amoris calorem concipit: ut nihil ei libeat, nisi ejus gratiae submitti, ad bona opera elevari, ejus dilectione calefieri, ejus afflatus semper munere repleri. Unde & valido amore successus contemplator dicebat: *Anima mea exultabit in Domino, & delectabitur super salutari ejus.* Qui enim Latine salutaris, ipse Hebraice Jesus dicitur. Propheta igitur quia vias ejus atque miracula, redemptionis quoque nostrae mysterium per prophetiae spiritum contemplantur, exultare se in Domino, & delectari super Jesu perhibet: quia inde gaudium in mente conceperat, unde per amorem fortiter ardebat. Pensemus itaque si mentes spiritalium patrum in illo delectatae sunt qui necdum venerat, sed praevidebatur; cujus reatus sit ejus vias, ejus exempla, ejus monita postquam venit, & redemptionem exhibuit, non amare. Haec ergo civitas ad Austrum vergere dicitur, ac si aperte diceretur, quod prior illa civitas, scilicet synagoga, in infidelibus suis ad Aquilonem stetit, quae in frigore perfidiae duravit. Sancta vero Ecclesia, quia charitatem fidei concepit, per calorem ad Austrum vergit, & quasi calido vento innititur: quia non in sui fiducia, sed in dono spiritalis gratiae laetatur. Sequitur: *[Et intraduxit me illuc.]* Caestis civitatis aedificium ille intrat, qui in sancta Ecclesia bonorum vias imitando considerat. Intrare quippe aedificium super montem, est electos sanctae Ecclesiae in virtutum culmine constitutos, qualiter in Domino proficiant, amando considerare. Ille enim vitam conjugio ligatam ducit, propriis rebus contentus est, aliena non diripit, de suo quidquid praevalet indigentibus largitur, peccata sine quibus quotidiana vita a conjugatis duci non potest, flere non negligit. Pro eo enim quod ipsa familiaris cura animum conturbat, sese ad lacrymas excitat. Ille vero jam cuncta quae sunt mundi, deseruit, nil ejus habere appetit, solius contemplationis exercitatione pascitur, spe praemiorum caelestium cum fletibus laetatur, transcendit ipsa etiam, quae haberi concessa sunt, quotidianum cum Domino habere secretum quaerit, nulla ejus animum praereuntis mundi cura perturbat, mentem semper in expectatione caelestium gaudiorum dilatat. Alius vero jam hujus mundi cuncta deseruit, ejusque mens in contemplatione caelestium sublevar: sed tamen pro aedificatione multorum, locum regiminis tenens, qui rebus praereuntibus ex desiderio non succumbit, ad eas aliquando propter proximorum compassionem reflectitur, ut ex earum cura indigentibus miseretur: verbum vitae auditoribus praedicat, animabus simul & corporibus necessaria ministrat. Et qui propter se ad caeleste desiderium jam per contemplationem evolat, adhuc tamen profectu & utilitate proximorum in rebus temporalibus laborat. Quisquis ergo in sancta Ecclesia considerare sollicitudine studet, ut aut in bonorum conjugatorum vita, aut in arce continentium, & omnia quae sunt hujus mundi derelinquentium, aut etiam in praedicatorum summitate proficiat, jam civitatis in monte posita aedificium intravit. Nam qui considerare meliorum vitam ut proficiat negligit, adhuc extra fabricam stat. Et si honorem quem jam sancta Ecclesia in mundo habet, admiratur, quasi aedificium foris conspicit, & obstupescit. Et quia exterioribus solis intatus est, intus ingressus non est. Sequitur: *[Et ecce vis, cujus erat species quasi species avis.]* Ipse signatur in vitro, qui figuratur in monte. Vir autem iste metiri aedificium dicitur. Et recte Dominus per virum signatur, & montem: quia & ipse omnia intra sanctam Ecclesiam judicando disponit, & ipse eandem sanctam Ecclesiam portat, & portando ad caelestia sublevar. Sic in sancto quoque Evangelio idem Redemptor noster loquitur, dicens: *Qui intrat per ostium, pascitur est ovium.* Et paulo post: *lib.*

Ego sum ostium. Atque iterum post pauca subjungit: *Ego sum pastor bonus.* Si igitur ipse pastor, & ipse ostium, & intrat pastor per ostium; cur non hoc loco & ipse mons, & ipse vir intelligitur, qui ædificium meretur in monte? Sed querendum nobis est cur de hoc viro dicitur, [*Cujus species erat quasi species aris?*] Cuncti autem novimus, fratres, metallum aris valde esse durabile, atque omnimodo sonorum. Quid est ergo quoddam aspectus mediatoris Dei & hominum, speciei comparatur aris, nisi hoc quod aperte novimus, quia unigenitus Filius formam servi accipiens, fragilitatem carnis humanæ per resurrectionis suæ gloriam vertit in æternitatem, quia in eo caro facta est jam sine fine durabilis? Nam *surgens à mortuis jam non moritur, mors ei ultra non dominabitur.* Quid est autem, B quoddam ipsa ejus incarnatio sonoro metallo comparatur, nisi quod per eandem assumptionem humanitatis nostræ, insonuit omnibus gloria majestatis suæ: Et quasi aspectum aris habet ex corpore, quia Deus mundo innotuit ex carne. Unde & per Joannem dicitur: *Habebat in vestimento & in femore suo scriptum: Rex regum, & Dominus dominantium.* Quid enim vestimentum ejus est, nisi corpus quod assumpsit ex Virgine? Nec tamen aliud ejus vestimentum est, atque aliud ipse. Nam nostrum quoque vestimentum caro dicitur, sed tamen ipsi nos sumus caro, qua vestimur. Hoc autem vestimentum illius longè antè Isaias aspiciens per crucem passionis, sanguine cruentatum, dixit: *Quare rubrum est indumentum tuum, & vestimenta tua quasi calcantium in torculari?* Cui ipse respondit: *Torcular calcavi solus, & de gentibus non est vir mecum.* Solus enim torcular in quo calcatus est, calcavit, qui suâ potentiâ eam quam pertulit, passionem vicit. Nam qui usque ad mortem crucis passus est, de morte cum gloria surrexit. Bene autem dicitur: *Et de gentibus non est vir mecum;* quia hi pro quibus pati venerat, passionis ejus esse participes debebant, qui pro eo quod illo tempore necdum crediderant, de ipsis in passione queritur, quorum vita in illa passione quærebatur. Per femur verò propagatio carnis est. Quia ergo per propagationem generis humani, sicut generationum ordines Matthæo vel Luca narrantibus describuntur, in hunc mundum venit ex virgine, & per incarnationis suæ mysterium quia Rex esset & Dominus, cunctis gentibus indicavit, in vestimento & femore scriptum habuit: *Rex regum, & Dominus dominantium.* Unde enim in mundo innotuit, ibi de se lectionis scientiam infixit. Prædicatio ergo ejus ex carne, quasi quidam sonitus ex ære est. Dicitur igitur rectè: [*Cujus species quasi species aris.*] Sequitur: [*Et funiculus lineus in manu ejus.*] In Septuaginta interpretibus funiculus lineus non habetur, sed *funiculus cæmentariorum.* Quorum si in hoc versu translationem ad exponendum teneamus, quid aliud cæmentarios, quàm sanctos doctores accipimus, qui loquendo spiritalia, ad cælestem ædificium vivos lapides, id est, electorum animas componunt? Quidquid enim antiqui patres, quidquid Prophetæ, quidquid Apostoli, quidquid Apostolorum successores locuti sunt, quid aliud fuit quàm compositio lapidum in hac quæ quotidie construitur fabrica sanctorum? In funiculo autem cæmentariorum hoc agi solet, ut cognosci æqualitas vel rectitudo surgentis parietis valeat: & si lapis intus est, foras ejiciatur; si exterius prominet, interius revocetur. Et certè quotidie hoc agit prædicatio doctorum, ut unaqueque anima, cui regiminis onera suscipere fortasse non expedit, etiam si foris apparere appetat, interius revocetur. Et rursum, quæ latere vult, & sui tantummodo curam gerere, si sibi ac multis esse utilis potest, etiam cum latere desiderat, exterius producat, ut appareat.

Sicque fit, ut sanctorum lapidum ordo teneatur, dum sæpe & volens ad honorem venire, repellitur; & honorem fugiens, in sacri ordinis arce sublevatur. Sed quia, ut per interpretem nostrum didicimus, Hebræorum historia non habet *cæmentariorum*, sed [*funiculus lineus in manu ejus:*] hoc quod apud nos certius habetur, exponere debemus. Scimus autem quoddam funiculus lineus subtilior est quàm funiculus qui fiunt aliunde. Et quid in funiculo lineo, nisi subtiliorem prædicationem, id est, spiritalem debemus accipere? Censura etenim legis, funiculus fuit, sed lineus non fuit: quia rudem populum non subtili prædicatione coarctavit, in quo per pœnæ sententiam non peccata cogitationis, sed operis reseccavit. At postquam per semetipsum Dominus etiam cogitationes hominum prædicando religavit, & perfectum esse peccatum etiam in corde innotuit, funiculus lineum in manu tenuit. Ait enim: *Audistis, quia dictum est antiquis: Non machaberis: ego autem dico vobis, quia qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, jam mechatus est eam in corde suo.* Funiculus ergo lineus prædicatio est subtilis, quæ mentem audientis ligat, ne se vel in misera cogitatione dissolvat. Et notandum, quoddam dicitur, quia ei funiculus in manu est, id est, prædicatio in operatione. Ipse enim ostendit omne quod docuit, sicut scriptum est: *Qua cepit Iesus facere & docere.* Et quia ipsa quæ dixit, etiam scripturæ tradidit, ut ad posteros mandarentur, rectè subjungitur: [*Et calamus mensura in manu ejus.*] De sancta Ecclesia per Prophetam alium Dominus pollicetur, dicens: *Orietur in ea viror calami & juncei.* Quod in loco alio exposuisse me memini, ut per calamum scriptores, per junceum verò debeant auditores intelligi. Sed quia ad humorem aquæ & junceus & calamus nasci solet, & ex una eademque aqua utraque proficiunt, & calamus quidem ad scribendum assumitur, cum junco verò scribi non potest: quid in junco & calamo accipere debemus, nisi quod una est doctrina veritatis, quæ multos auditores irrigat? Sed irrigati alij ad hoc usque proficiunt in verbo Dei, ut etiam scriptores fiant, videlicet tanquam calami: alij verò verbum vitæ audiunt, bonæ spei & rectorum operum vitiditatem tenent, sed tamen ad scribendum proficere nullatenus possunt. Hi quid in aqua Dei, nisi quidam, ut ita dicam, juncei sunt? Qui quidem viridescendo proficiunt, sed litteras exprimere nequaquam possunt. Redemptor igitur noster, quia verba quæ dixit, etiam per doctorem studium scribi largitus est, in manu calamum tenuit. Qui calamus mensuræ dicitur: quia in ipsa doctorum studia sub quadam occulti judicij dispensatione detinentur, ut & aliis legentibus profint, & aliis legentibus prodesse non possint. Unde sancti Apostoli cum magistrum veritatis sibi apertiùs loquentem requirerent, cur turbis in parabolis loqueretur, audiverunt: *Quia vobis datum est nosse mysterium regni calorum, illis autem non.* Vel certè calamus mensuræ est, quia in ipso sacro ejus eloquio, quod nobis conscriptum est, occultas esse dispensationes ejus agnoscimus. Nam per incomprehensibile ejus judicium & alter intra mensuram electorum mittitur, & alter foras relinquitur, ut nullo modo ad electorum numerum pertinere mereatur. Habet ergo funiculum, habet in manu calamum mensuræ. Qui enim funiculo locum meretur, alibi funiculum trahit, aliunde retrahit: & huc ducit, quem aliunde subducit. Sic nimirum, sic Redemptor noster in collectione hominum facit, dum alios à suis iniquitatibus educit, alios in sua iniquitate derelinquit. In his enim quos colligere dignatus est, occultæ mensuræ funiculum traxit: & ab his quos derelinquendos esse judicavit, quid aliud nisi funiculum retraxit? ut & boni intra mensuram cælestis fabricæ teneantur, & mali extra

Rom. 6. b

Apo. 19. e
Pat. in Ap.
56.

Isa. 63. a

Ibid.

Mat. 1. a
Luc. 3. a. b

Apo. 19. c

Hier. in
Ezech. 14. oMat. 5. d
Exod. 20. e

Mat. 1. a

Isa. 35. c
L. 29. Mor.
c. 14. & in
fra hom. 15.
in Ezech.

Mat. 13. b

fabricam. In quibus bona quæ æstimantur, non sunt, quasi sine mensura remaneant. Hunc funiculum & mensuram calamus in manu sua Redemptor noster tenuit, cum Paulum Apostolum per apparentem virum Macedonem admonere dignatus est, ita ut idem Macedo vir diceret: *Transiens ad uera nos.* Et tamen volentes Apostolos ad prædicandum ire in Asiam, non permisit Spiritus Jesu. Quid est quod sancti Apostoli & ibi vocantur ire, ubi fortasse pergere non cogitabant, & illuc ubi desiderabant pergere, ire prohibentur: nisi quia occulti iudicii funiculum & mensuram calamus tenetur in manu, ut & alij verba vite audiant, & alij audire nullatenus mereantur? Funiculus ergo mensura est, qui aliud tractus est, aliunde retractus. Sancto quoque Evangelio testante didicimus, quod venit qui diceret: *Magister, sequar te quocumque ieris.* Cui responsum est: *Vulpes foveas habent, & volucres caelididos, filius autem hominis non habet ubi caput suum reclinet.* Venit alter, qui diceret: *Magister, sine me primum ire, & sepelire patrem meum.* Cui dicitur: *Sine mortuos sepelire mortuos suos, tu autem me sequere, & annuncia regnum Dei.* Quid est quod ille promittit se ire, & deseritur: iste domum vult redire, & tamen ut sequi debeat jubetur? Ille non suscipitur, iste nec ad horæ momentum ab obsequio relaxatur. Interna ergo occulti iudicii dispensatione funiculum & mensuram calamus ducitur, in quo & iste trahitur, & ille relinquitur, ut celestis fabrica non sine pio & iusto examine construatur. Potest etiam calamus mensura scriptura sacra pro eo intelligi, quod quisquis hanc legit, in ea femetipsum meretur vel quantum in spiritali virtute proficit, vel quantum à bonis quæ præcepta sunt, longè disjunctus remansit; quantum jam affurgat ad bona faciendam, quantum adhuc in pravis actibus prostratus jaceat. Sequitur: *[Stabat autem in porta.]* Quisquis in porta stat, ex quadam parte intus est, ex quadam verò foris: quia aliud ejus foris aspiciunt, aliud intus absconditur. Redemptor itaque noster pro nobis misericorditer incarnatus, ante humanos oculos quasi in porta stetit: quia & per humanitatem visibilis apparuit, & sese invisibilem in divinitate servavit. Hinc enim Judæi qui hunc ex Prophetarum promissione sustinuerant, perfidia suæ confusione turbati sunt: quia eum quem ad ereptionem suam venire crederant, mortalem videbant. Qui igitur in porta stat, sicut superius dictum est, ex quadam parte foris, ex quadam verò parte intus videtur. Unde nec ipsa Judæorum perfidia sine divinæ virtutis ostensione est derelicta. Nam miracula ejus videntes traherantur ut crederent, sed rursus passionibus illius perpendentes dedignabantur Deum credere, quem carne mortalem videbant; unde factum est ut de ejus cognitione dubitarent. Videbant enim esurientem, sitientem, comedentem, bibentem, lassescentem, dormientem, & purum hunc hominem esse æstimabant. Videbant mortuos suscitantem, leprosos mundantem, cæcos illuminantem, dæmonia ejicientem, & esse hunc ultra homines sentiebant. Sed ipsa ejus miracula in eorum corde cogitata, humanitas perturbabat. Unde sancta Ecclesia sub sponsæ voce hunc aperte jam videre desiderans, ait: *En ipse stat post parietem nostrum.* Qui enim humanis oculis hoc quod de mortali natura assumpsit, ostendit, & in seipso invisibilis permansit; in aperto se videre quærentibus, quasi post parietem stetit, quia videndum se manifesta majestate non præbuit. Quasi enim post parietem stetit, qui humanitatis naturam quam assumpsit, ostendit; & divinitatis naturam humanis oculis occultavit. Unde & illic subditur: *Respicies enim per fenestras, prospiciens per cancellos.* Quisquis enim per fenestras, vel per cancellos respicit, nec totus latet, nec totus videtur. Sic nimirum Redem-

ptor noster ante dubitantium oculos factus est: quia si miracula faciens nil pertulisset ut homo, plene eis apparuisset Deus: & rursus humana patiens, si nulla fecisset ut Deus, purus putaretur homo. Sed quia & divina fecit, & humana pertulit, quasi per fenestras vel per cancellos ad homines prospexit, ut Deus & appareret ex miraculis, & lateret ex passionibus: & homo cerneretur ex passionibus, sed tamen esse ultra hominem ex miraculis agnosceretur. Sed quia vir iste stare in porta dicitur, quærendum nobis est utrum facie interiùs, & tergo exteriùs, an tergo interiùs, & facie exteriùs stetit? Quia in re si ea quæ sunt præmissa & subjuncta conspiciamus, citius qualiter steterit invenimus. Priùs enim dicitur: *[Erat quasi ædificium civitatis vergentis ad Austrum, & introduxit me illuc.]* Et paulò post de eodem viro subditur: *[Stabat autem in porta.]* Statimque subjungitur: *[Et locutus est ad me idem vir.]* Qui enim introducto Propheta in ædificium, itans in portam locutus est, profecto constat, quia facie interiùs, & tergo exteriùs stetit. Sed introductus Propheta, cui vir stans in porta locutus est, proculdubio faciem ad portam tenebat, unde verba loquentis audiebat. Quid est ergo, quod vir interiùs aspicit, Propheta foris? Quid est quod ejusdem viri facies ad ædificium, Propheta verò oculi ad portam sunt: nisi quod Unigenitus Patris idcirco incarnatus est, ut nos ad spirituale ædificium, id est, ad sanctæ Ecclesiæ fidem introduceret? Cujus oculi ædificium suum semper aspiciunt: quia quantum quisque in virtutibus proficiat, indefinenter attendunt. Propheta verò ad portam respicit, quia qui verba Dei audit, semper oculos cordis ponere ad exitum debet, & sine cessatione meditari quando à præsentis vite exeat, atque ad æterna gaudia pertingat. Propter hoc quippe incarnatus est Deus, ut nos introduceret ad fidem, & educat ad speciem visionis suæ. Unde quoque in sancto Evangelio loquitur, dicens: *Per me si quis introierit, salvabitur, & ingredietur & egredietur, & pascua inveniet.* Ingrederetur videlicet ad fidem, egredietur autem ad speciem: pascua verò inveniet in æterna satietate. Hinc etiam Psalmista ait: *Dominus custodiat introitum tuum, & exitum tuum.* Custodit enim Dominus uniuscujusque animæ introitum, quo intrat ad fidem, & exitum quoque quo exit ad speciem: ut neque intrans Ecclesiam erroribus supplantetur, neque ab hac temporali ad æternam exiens, ab antiquo hoste rapiatur. Propter hunc verò egressum nostrum quem quotidie debemus mente meditari, Apostolus de Redemptore nostro loquitur, dicens: *Ut sanctificaret per suum sanguinem populum, extra portam passus est. Exeamus igitur ad eum extra castra, improprium ejus portantes. Non enim hic habemus manentem civitatem, sed futuram inquirimus.* Vir itaque qui apparuit, in porta stetit, atque ita locutus est: quia mediator Dei & hominum Christus Jesus in ipso quoque passionis suæ tempore, præcepta vitæ discipulis dedit: ut hi qui in eum credunt, ad portam semper respiciant, & passionem ejus sollicita consideratione pensantes, à suo quoque exitu, cordis oculos non avertant. Nos quoque cum jam claustra carnis despiciere, mortalitatis nostræ angustias per immortalitatis desiderium transire, ad supernæ lucis libertatem tendere, ad celestis patriæ gaudia anhellare cæperimus, ad portam oculos tenemus: quia dum à sacramentis temporalibus transire ad æterna cupimus, quasi jam præsentis vitæ terga dedimus, & cordis faciem in desiderio nostri exitus habemus. Scriptam quippe est: *Corpus quod corrumpitur, aggravat animam, & deprimit terrena habitatio sensum multa cogitantem.* Sic itaque per contemplationem jam mente extra carnis angustias tendimus; adhuc tamen in sacramentis quæ cognovimus, ipsa carnali angustia intra portam tenemur. Sepe nam-

22. 16. b

Mat. 8. 0
Ibid.

Ibid.

Ioh. 10. b

Ps. 120. c
Ps. 121. c

Heb. 13. c

Cant. 2. b
Ps. 121. c
Cant. 2. 12.

Ibid. b

Sap. 9. d

que animus ita in divina contemplatione suspenditur, ut jam se percipere de æterna illa libertate, quam oculus non vidit, nec auris audivit, aliquid per quamdam imaginem lætetur: sed tamen mortalitatis suæ pondere reverberatus, ad ima relabatur, & quibusdam pœnæ suæ vinculis ligatus tenetur. Portæ igitur intendit, qui veræ libertatis suæ gaudia conspiciat, jamque exire concupiscit, sed adhuc non valet. Hinc est quod Hebræicus populus de Ægypti servitute liberatus, quum loquente Deo columnam nubis cerneret, unusquisque in tabernaculi sui foribus stabat, & adorabat. De quibus paulò superius dicitur: *Cum egrederetur Moyses ad tabernaculum, surgebat universa plebs, & stabat unusquisque in ostio papilionis sui*. Ibi etenim stamus, ubi mentis oculos figimus. Unde Elias ait: *Vrōit Dominus, in cuius conspectu sto*. Ibi utique stabat, ubi cor fixerat. Quid est autem populum columnam nubis aspicere, & in tabernaculi sui foribus stare atque adorare, nisi quod humana mens cum superiora illa atque cælestia intumque in ænigmate conspiciat, jam claustra habitationis corporeæ per sublevarat cogitationem exit, atque illum humiliter adorat, cuius est videre substantiam non valet, jam tamen ejus potentiam per illuminationem spiritus miratur? Et cum Moyses tabernaculum ingreditur, ejus terga populus aspiciat, & in papilionum suorum ostiis consistit: quia cum sanctus quisque prædicator alta de Deo loquitur, supernæ habitationis jam utcumque tabernaculum ingreditur. Cujus prædicationis infirmi quique est virtutem plenè pensare non possunt, tamen velut terga aspiciunt: quia postrema quæ prævalent, per intellectum sequuntur. Sed & in ipsis quoque quæ minùs capere sufficiunt, jam de suis papilionibus quasi exeunt, atque in ostiis stant: quia & habitacula carnis relinquere, & ad illa æternæ vitæ gaudia quæ audiunt, progredi conantur. Hinc est etiam quod Elias cum vocem Domini secum loquentis audiret, in speluncæ suæ ostio stetit describitur, & faciem velasse: quia cum per contemplationis gratiam vox supernæ intelligentiæ fit in mente, totus homo jam intra speluncam non est; quia animam carnis cura non possidet, sed stat in ostio; quia mortalitatis angustias exire meditatur. Sed jam qui in ostio speluncæ consistit, & verba Dei in aure cordis percipit, necesse est ut faciem velet: quia dum per supernam gratiam ad altiora intelligenda ducimur, quantum sublimius levamur, tantò semper per humilitatem nosmetipsos intellectu nostro premere debemus, ne conemur plus sapere, quam oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem: ne dum nimis invisibilia discutimus, aberremus; ne in illa natura incorporea corporei luminis aliquid queramus. Autem enim intendere & faciem operire, est vocem interioris substantiæ audire per mentem, & tamen ab omni specie corporea oculos cordis avertere: ne quid sibi in illa corporale animus fingat, quæ ubique tota & ubique in circumscripta est. Nos itaque, fratres charissimi, qui jam per Redemptoris nostri mortem ac resurrectionem, atque ad cælos ascensionem, gaudia æterna didicimus, qui in testimonium divinitatis ejus apparuisse exterius cives nostros Angelos illius scimus, concupiscamus Regem, desideremus cives quos cognovimus; atque in hoc sanctæ Ecclesiæ edificio stantes oculos in porta teneamus: demus terga mentis huic corruptioni vitæ temporalis, intendamus cordis faciem ad cælestis patriæ libertatem. Sed ecce adhuc multa sunt, quæ nos de cura vitæ corruptibilis premunt. Quia ergo perfectè exire non possumus, saltem in speluncæ nostræ ostio stemus, exituri quandoque prosperè per gratiam Redemptoris nostri: *Qui vivit & regnat cum Patre in unitate Spiritus sancti Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.*

HOMILIA XIV.

Fili hominis, vide oculos tuos, & auribus tuis audi, & pone cor tuum in omnia quæ ego ostendam tibi: quia ut ostendantur tibi, adductus es huc. Annuncia omnia quæ tu vides, domui Israel. Et ecce murus forinsecus in circuitu domus undique: & in manu viri calamus mensura sex cubitorum & palmo. Et mensus est latitudinem edificiij calamo uno, altitudinem quoque calamo uno.

NE quidam me fortasse tacita cogitatione reprehendant, * qui Ezechielis propheta tam profunda mysteria à magnis expositoribus intentata discutere præsumo; qua mente id faciam, agnoscant. Non enim hoc temeritate aggredior, sed humilitate. Scio enim, quia plerumque multa in sacro eloquio quæ solus intelligere non potui, coram fratribus meis postus intellexi. Ex quo intellectu & hoc quoque intelligere studui, ut scirem ex quorum mihi merito intellectus daretur. Patet enim quia hoc mihi pro illis datur, quibus mihi presentibus datur. Ex qua re, largiente Deo, agitur ut & sensus crescat, & elatio decreseat, dum propter vos disco, quod inter vos doceo: quia (verum fateor) plerumque vobiscum audio, quod dico. Quidquid ergo in hoc Propheta minùs intellexero, meæ cæcitatibus est: si quid verò intelligere apertè poterō, ex divino munere vestræ venerationis est. Sepe autem per omnipotentis Domini gratiam in ejus eloquio quædam intelliguntur melius, cum sermo Dei secretius legitur, atque animus culparum suarum conscius, dum recognoscit quod audierit, doloris se jaculo percudit, & compunctionis gladio transfigit, ut nihil ei nisi flere liceat, & fonte sletuum maculas lavare. Inter quæ etiam aliquando ad sublimiora contemplanda rapitur, & in eorum desiderio suavi sletu cruciatur. Dolet se hic esse anima, ubi adhuc prostrata per infirmitatem jacet; atque illic adhuc non esse, ubi illuminata fortiter vigeat, & jam mentis oculum ad mortalitatis tenebras non reducat. Hinc itaque, hinc ardor nascitur in mente, luctus oboritur ex ardore. Et quia inhærere cælestibus necdum valet, fervore suo in lacrymis fessa requiescit. Sed aliud est cum de unius profectu res agitur, aliud cum de ædificatione multorum. Ea itaque doctrinæ sermone, largiente Deo, proferenda sunt, quæ vitam audientium morsusque componant. Nunc ergo quidquid nos ad studium bonæ operationis ædificet, in Propheta verbis, sicut cœpimus, exequamur [*Fili hominis, vide oculos tuos, & auribus tuis audi.*] Ad testimonium spiritualium rerum deducto, quid est quod cum dicitur, [*vide oculos tuos,*] additur [*tuis,*] & cum subditur, [*audi auribus,*] adjungitur [*tuis?*] Sed sciendum quia oculi atque aures corporis adsunt etiam carnalibus, eisque sunt in usu rerum quæ corporaliter videntur. Oculi verò atque aures cordis solummodo spiritualium sunt, qui invisibilia per intellectum vident, & laudem Dei sine sono audiunt. Has omnipotens Dominus aures quærebat, cum diceret: *Qui habet aures audiendi, audiat.* Quis namque in illo populo esse tunc poterat, qui aures corporis non haberet? Sed cum dicitur: *Qui habet aures audiendi, audiat;* apertè monstratur quod illas aures quæret, quas omnes habere non poterant. Dicatur ergo: [*Fili hominis, vide oculos tuos, & auribus tuis audi.*] *Sup. hom. 12.* In priori autem locutionum nostrarum parte jam p. 168. diximus cur Propheta, quoties ad videnda spiritualia ducitur, filius hominis appellatur. Sed ne hoc mente

1. Sai. 6. 4. b

1. Cor. 2. c

Exo. 33. b

Ibid.

3. Reg. 17. b

* al. minis quæ capere

3. Reg. 19. a

Rom. 12. a